

LESBRIEF

BIJ ALLEEN THUIS
VAN CARLIE VAN TONGEREN

Jonge Jury 2026

LEESFRAGMENT 1

Alleen thuis van Carlie van Tongeren

De ouders van Lennon hebben besloten hun huis open te stellen voor jongeren die (tijdelijk) niet thuis kunnen wonen. Ze hebben nu een gezinshuis. Zoon Lennon is hier niet enthousiast over. Hij voelt zich in zijn vrijheid aangetast en heeft het gevoel dat zijn ouders, Hanna en James, geen tijd meer voor hem hebben. Juna en haar broer Sylvester (Syl) komen terecht in het gezinshuis van Lennons ouders.

O JA, SCHOOL

Juna

‘En wie ben jij ook alweer?’

Ik draai me om van mijn kluisje, hoewel dat niet per se nodig is. Ik herken die schelle stem van Jessy uit duizenden, ook al zit ik nog niet zo lang op deze school.

Ik was hier natuurlijk ook niet geweest zonder het bezoek van Maaïke, die het nodig vond om ‘gezellig’ samen met James en Hanna overal bovenop te zitten.

Net als mama, maar dan anders.

Al die volwassenen benauwen me. Ze zijn overal. Ook hier op school. De neiging om weg te lopen wordt met de dag, het uur, sterker. Ik ben goed in weglopen. Dat staat vast en zeker groot boven aan mijn dossier:

PAS OP: TUINMEUBELPYROMAANWEGLOOPKAMPIOEN!

Als Syl er niet was, dan was ik al lang weg.

Als Syl er niet was, dan ging ik vandaag echt niet naar school voor zo’n loze laatste dag.

Als Syl er niet was, dan zouden er een hele hoop dingen anders zijn.

Als Syl er niet was...

... zou dat niet de zin zijn die het vaakst door mijn hoofd spookt.

‘We hoopten eigenlijk dat je nooit meer terug zou komen.’

Ik stel mijn blik scherp op Jessy en haar volgzame vriendinnen. Twee stuks, en het verwondert me elke keer dat ze zoveel op elkaar lijken. Zou dat

vanzelf gaan als je vriendinnen bent? Ik zou het niet weten. Ik heb ze niet.

‘Wat kan jou het schelen of ik er wel of niet ben?’

‘Je bent gewoon irritant.’

‘Jij bent gewoon jaloers.’

‘Ik ben echt niet jaloers op jou.’ Jessy kijkt misprijzend naar me.

Toch weet ik dat ze jaloers is dat alle jongens altijd naar mij kijken. Naar mijn borsten vooral. En dat ze – ja echt – boos is dat ik nepwimpers heb, omdat dat niet eerlijk is tegenover iedereen die tenminste echte wimpers heeft. Dat hoorde ik haar een keer kirren tegen haar volgers na gym, toen niemand doorhad dat ik er ook nog was. In mijn eerste week op deze school heb ik achter de gymzaal gezoend (en zo) met Jerry, die zij schijnbaar ook leuk vond. Ze blijft er maar over beginnen. Terwijl: hoe kon ik dat weten? Ik was hier net nieuw. En even serieus: Jessy en Jerry, dat wil je toch niet?

Jessy staat nu dichterbij me. Met haar vriendinnen links en rechts achter haar, als een soort geodriehoek. Die dingen zijn al net zo vreselijk, met hun pietepeuterige streepjes. Ze passen nét niet in je etui en los in je tas breken ze, blijven alle kruimels eraan plakken en kun je ze nooit vinden als je ze nodig hebt.

‘Zegt de naam Roy jou misschien iets?’

Vanbinnen klopt er ineens van alles, mijn hart, mijn hoofd, zelfs mijn oren, want Roy weet het van die gelekte foto’s. Maar ik laat me niet kennen.

Beter van niet.

Beter van nooit.

‘Al sinds jij hier op school kwam, vragen wij ons af waarom en volgens mij...’ Jessy pauzeert, lang. Echt irritant lang. Je kunt zowat een rondje om de school rennen, als je daar zin in zou hebben. ‘... kan Roy ons dat wel vertellen.’

‘Tenzij jij dat nu gewoon zelf doet,’ zegt een ander.

‘Ik ben verhuisd,’ brom ik.

‘Ja, maar waaróm. Wat heb je voor ergs gedaan dat zelfs je eigen ouders

je niet meer in huis willen? Weet je: ik kom er wel achter. Ik kom altijd overal achter.'

Deze *Mean Girls*-imitatie wordt met de seconde slechter. Ik houd het bijna niet meer vol om mijn mond te houden, om mijn handen thuis te houden.

Precies als ik naar Jessy wil uithalen, loopt Lennon langs.

'Hé,' zegt hij, verbaasd.

'Hé,' zeg ik, ook verbaasd. Ik ben er nog niet eens aan gewend om hem in huis tegen te komen, laat staan hier.

De volger met de paardenstaart kijkt me onderzoekend aan. 'Waar ken jij Lennon van?'

'Van thuis.' Ik heb het eruit geflapt voor ik er erg in heb. Lennon is intussen de hoek om gelopen.

'Thuis?'

Jessy en haar volgers kijken me aan alsof dat absoluut onmogelijk is. Ik kan ze geen ongelijk geven, aangezien we niet erg op elkaar lijken.

En ik ben ook afgeleid doordat ik dat woord heb gezegd.

Thuis. Waar is dat eigenlijk? Is dat bij bepaalde mensen, of is dat een plek? Is dat voor mij nu het gezinshuis? Ga ik daar wel langer blijven wonen dan een paar maanden zoals op die groepen? Wil ik dat?

Of zou ik toch nog een kans krijgen bij mama?

Of bij papa, nu hij een baby krijgt en zegt dat hij zijn leven gaat beteren en stopt met zoveel drinken?

Of zou ik mijn oma – eigenlijk stiefoma, maar voor mij voelt dat niet zo, omdat ze al met mijn opa getrouwd was toen ik werd geboren en ik mijn 'echte' oma nooit heb gekend – vragen of ik bij haar mag wonen, ook al heeft mijn moeder na opa's dood alle contact verbroken? Zou ze eigenlijk nog wel leven?

Soms, als ik probeer rust te vinden te midden van alle onrust, dan zie ik het huis voor me van mijn oma en vroeger opa. Het huis waar Syl en ik vaak

logeerden als mijn moeder ons weer eens kwijt moest. Waar we een poosje hebben gewoond, toen we onze flat uit moesten. Ik zie hun bruine interieur met bloemetjes voor me. Elk souvenirkje, elk potje, elk boek stond altijd op exact dezelfde plek als de vorige keer dat ik er was geweest. Het avondeten stipt om zes uur, compleet met servetringen, ik denk de laatste die er op aarde bestaan. De geur van koffie en cake, altijd om acht uur, in dezelfde bloemetjeskopjes en op dezelfde bloemetjesbordjes. De klok waaruit elk uur een vogeltje tevoorschijn schoot, ook al bungelde het al jaren aan maar één pootje. Dat geluidje. Zo vals, zo lelijk, zo fijn.

Maar nu ben ik niet rustig. Want Jessy gaat maar door. Met die valse, lelijke, helemaal niet fijne stem van haar. Ik zou willen dat ik ze kon verfrommelen, als drie proppen papier, en in mijn kluisje kon stoppen tot deze ellende die schooldag heet voorbij is.

‘Als je maar niet denkt dat je hier een kans maakt. Ik kom er heus wel achter waarom je vorige school je heeft uitgekotst.’

Als Jessy en haar volgers weglopen, highfiven ze en steken ze hun zielige tongetjes naar elkaar uit, en dan weet ik dat ik nooit, nooit, helemaal nooit, vriendinnen nodig heb.

DE SCHLEMIEL EN HET KEUKENRAAM LENNON

Ik sta in de hoek van de woonkamer. Ik zou nog verder naar achteren gaan staan, als ik de muur niet al in mijn rug zou voelen. Of ik zou heel hard wegrennen en nooit meer terugkomen, als ik me niet zo'n zorgen zou maken over mijn ouders, die ook niet meer de jongsten zijn en die nooit kinderen hebben gehad die deuren vernielden. Zoals Sylvester op dit moment, letterlijk, aan het doen is op de vijfde dag dat hij hier woont.

Binnen een week.

Zie je nou wel dat ik gelijk had?

Of zou ik het er zelf naar hebben gemaakt dat ik gelijk heb gekregen?

Die gedachte kon ik sowieso al niet loslaten sinds het basketballen met z'n vieren. Na dat iets te gezellige partijtje was ik speciaal naar Sylvester toe gegaan om te zeggen: 'Dit was de eerste en laatste keer dat jij met mij en mijn vader hebt gebasketbald, oké?' En nu ik Sylvester met eigen ogen tekeer zie gaan, kan ik aan niets anders meer denken dan dat.

Hij is net klaar met de tussendeur van de gang naar de woonkamer. Die hangt nu scheef in het onderste scharnier, met een afdruk van zijn vuist door de honingraten vulling. Sylvester zelf staat intussen in de keuken, bij het plafondhoge raam achter het kookeiland, en ik voel dat we collectief onze adem inhouden.

‘Syl...’ begint mijn vader.

Dan het oorverdovende geluid van glas, alsof je heel veel flessen tegelijk in de glasbak gooit. Instinctief sluit ik mijn ogen, hoewel dat niets met het geluid te maken heeft. Wanneer ik weer opkijk, zie ik de bebloede vuist van Sylvester, een omlijsting van crèmekleurig kozijn en een paar gevaarlijk scherpe stukken achtergebleven ruit, tussen de buitenlucht die nu ongevraagd binnendringt. Mijn vader, links van het kookeiland, zie ik ook waakzaam naar die scherpe randen kijken. En toch vertrekt hij geen spier.

Sinds de laatste training die mijn ouders volgden in aanloop naar de opening van het gezinshuis, zijn ze in de ban van iets wat volgens mij ‘geweldloos verzet’ heet. Ik krijg eerlijk gezegd al buikpijn bij het idee dat dat nu ons ultieme redmiddel is. Voor een jongen die gisteren nog de slappe lach had tijdens een amateuristisch potje basketbal, maar die nu is veranderd in een agressieve stier die overal rode lappen ziet.

Mijn moeder, aan de andere kant van het kookeiland, zet nu heel voorzichtig een stap in zijn richting.

‘Ga weg, KUTwijf!’ schreeuwt Sylvester daarop. ‘NU! Anders SNIJ ik je KAPOT! JULLIE ALLEMAAL!’ Gevolgd door een hele hoop andere dingen die het daglicht niet kunnen verdragen – scheldwoorden, dreigementen. Die worden geroepen over mijn ouders. Waarna ikzelf het mikpunt word.

‘Wat sta je daar nou! PUSSY! WATJE! Moet ik jou soms ook opensnijden? HÈ?!’

Hoe langer Sylvester door het lint blijft gaan, hoe meer mijn buik zich samenknijpt. Samenperst. Als mijn moeders dure Italiaanse melkopschuimer, waarvan ze vooral in de ochtend ontzettend veel houdt, door de keuken vliegt, weet ik dat ik moet handelen. Ik ben groter dan iedereen in deze kamer – ik kan mijn ouders helpen, ik moet ze helpen. Nu.

Maar dat doe ik niet. Ik beweeg niet. Ik zeg niets. Ik ben een bijna twee meter lange ijspegel, bevangen door angst. Het gekke is dat ik me daar, zelfs

nu, op dit moment, compleet bewust van ben. Ik verafschuw mezelf erom, echt waar, en nóg handel ik niet. Nog geen vingerkootje.

Wat voor schlemiel ben ik?

Hoezo bedenik ik op dit moment zo'n omawoord?

Waarom vind ik mezelf niet iets veel alledaagser, zoals een lul of een bangerd of een sul of een schijterd?

Ik ben zelfs al bezig met het spellen van dat wollige woord: S.C.H.L.E.M.I.E.L.

Een stukje voor mijn voeten ligt Melody als een huilend en trillend bolletje mens, half onder het vloerkleed, met Ernie tegen zich aan. Van haar hoeven we ook geen reddingsoperatie te verwachten, maar ze doet tenminste wel iets.

Dan vliegt de deur open en struikelt Juna bijna over haar eigen voeten in haar haast om bij haar broertje te komen. 'Syl!' gilt ze, terwijl er nog meer potjes kruiden en losse dingen van het aanrecht mijn richting op vliegen. 'Nee! Stop! Alsjeblieft, Syl!'

'Juna, kijk uit! Er ligt overal glas...' zegt mijn moeder.

Maar het maakt haar duidelijk niet uit dat ze alleen sokken aanheeft. Met grote passen zonder twijfel, rent ze op haar broertje af.

Mijn eerste angst als ik Juna zie: niet nóg meer drama. Niet ook nog een platgebrande tuin.

Maar die komt niet uit. Integendeel: Sylvesters agressieve blik verandert zo plotseling dat ik moeite heb het te geloven. Het voelt ineens zo simpel om hem te kalmeren, en tegelijkertijd zo stom dat het ons niet lukte. De gevaarlijke stier laat zich als een mak lammetje door zijn grote zus omhelzen en begint luid, hartverscheurend haast, te huilen. En dan bekijk ik ze, tot mijn verbazing, heel even, met andere ogen. Vooral haar.

Hoe ze daar staat. Met de paniek en tranen in haar ogen, en toch ook een volwassen rust met haar broertje in haar armen, te midden van scherven en machteloosheid.

Maar kort daarop wordt mijn hoofd alweer overgenomen door die ene vraag, die als een fanatieke eenmansfanfare alle andere omverblaast: wat is er in godsnaam met mijn leven gebeurd? Met óns leven – in ons mooie, rustige huis, met rustige gezinsleden die nooit iets kapotgooien of hun stem verheffen, behalve dan als er sport op tv is of als ze een potje basketbal spelen?

De anderen hebben schijnbaar geen last van dat soort verlamningsverschijnselen, want zij zijn alweer in actie gekomen. Mijn vader is met een bezorgd gezicht Syls hand aan het droogdeppen en verbinden, terwijl mijn moeder met één hand haar telefoon tegen haar oor houdt en met de andere even checkt hoe het met Juna is, en met Melody. Daarna zie ik mijn vader een paar glazen vullen onder de kraan. Dat doen mensen altijd als er iets met je aan de hand is: je drinken geven. Dat vond ik altijd al belachelijk, alsof dat een oplossing is, en nu voelt het helemaal lachwekkend.

Toch kloppen Juna en Syl bijna tegelijkertijd hun water achterover. Ik heb niet eens in de gaten dat ik naar ze aan het staren ben – hoe ze op eenzelfde manier een glas leegdrinken tegen een achtergrond van eigenhandig gebroken ander glas. Tot Juna zegt: 'Wat kijk jij nou? Lafbek.'

Dat woord ontbrak er nog aan.

En dan kom ik eindelijk van mijn plek.

DAG HAZELTJE

Juna

Met gebogen hoofd zie ik hem in een auto stappen. Besneeuwde haren, besneeuwde auto, de hele wereld is bedekt met een laagje sneeuw.

Een paar tellen, tot het weg is, omdat het natuurlijk geen echte sneeuw is maar natte grijze pap.

Het hoefde ook geen witte kerst te zijn. Kerst samen. Zonder onze ouders. Zonder drama. Dat is hoe het had moeten gaan.

Maar zo gaat het niet.

Zo is het nog nooit gegaan.

Zal het ooit zo gaan?

De teleurstelling is zo overweldigend dat ik bijna moet overgeven.

Zie je wel dat ik school beter had kunnen skippen? School heeft sowieso geen zin en de laatste dag voor de kerstvakantie al helemaal niet. Dan was ik tenminste in de buurt geweest om ervoor te zorgen dat Syl...

‘Wacht!’ roep ik als de motor begint te grommen. Met snelle kleine pasjes ga ik het trapje onder de voordeur af en bijna glijd ik tegen de auto aan. Ik trek het portier open en terwijl Syl in de gordel blijft zitten omhels ik hem een laatste keer. Stevig. Nog steviger. Ik knijp hem bijna fijn, maar hij zegt er niks van. Hij heeft sowieso nauwelijks gepraat sinds hij zich uitleefde op dat grote keukenraam en iedereen bang maakte.

Dat hoeft ook niet. Ik heb zijn woorden niet nodig om te weten dat hij nu precies dezelfde teleurstelling voelt als ik. Dezelfde misselijkheid en

boosheid. Ik weet zeker dat Syl ook het allerliefst bij mij wil zijn, al zou ik hem dan de hele kerstvakantie tegen me aan drukken. Zo plat als een vouwblaadje.

Waar ik me wel zorgen over maak, is zijn blik. Die glazige gelaten blik waarmee hij door alles en iedereen heen lijkt te kijken, zelfs door mij.

‘Weet dat ik oneindig veel van je hou,’ fluister ik in zijn oor. ‘Je weet wel, tot de maan en weer terug.’

Het was een van de mooiste prentenboeken die ik ooit had gezien, *Raad eens hoeveel ik van je hou*. Over Grote Haas en Hazeltje. Of misschien kwam dat gewoon door Aline, de liefste juf die ik in groep 3 had en die zo prachtig kon voorlezen. Ik heb het eens uit de schoolbib geleend (nou ja, meegenomen en nooit meer teruggebracht) en ontelbaar vaak aan Syl voorgelezen.

Nog steeds die verdomde glazige blik. Gefrustreerd kwak ik het portier dicht.

Ik steek mijn hand op wanneer de auto weggrijdt, maar de enige die terugzwaait is James, die achter het stuur zit met een gezicht vol zogenaamd medelijden. Ik kijk naar mijn pantoffels met poezenoren die drijfnaat zijn geworden, terwijl het geluid van de motor steeds verder weg klinkt. En nu? Wat moet ik doen?

Als ik mijn gevoel zou volgen, zou ik erachteraan rennen en via de achterbak op het dak klimmen. Ik zou me in net zulke onmogelijke houdingen wringen als Grote Haas doet voor Hazeltje, om Syl door het raampje naar buiten te trekken. We zouden vluchten en onderduiken en de rest van ons leven samen zijn.

Als ik mijn gedachten volg, zou ik nooit meer iets doen, want tegen de tijd dat ik eindelijk wijs ben geworden uit de warboel in mijn hoofd, is de auto met Syl erin aangekomen in Oezbekistan (als je daar met de auto kunt komen, tenminste).

Als ze de hoek om zijn, valt er ook niets meer te doen. Het ergste wat er kon gebeuren, is gebeurd: Syl is weg.

Op een groep zitten met kerst en oud en nieuw. Dat is nog erger dan het ergste. Nergens op de hele wereld voel je je eenzamer dan in je eentje op zo'n groep. Waar je je niet thuis wilt voelen, met alle vezels in je lichaam. Waar je je niet eens thuis kunt voelen, omdat het in niets lijkt op een thuis en iedereen steeds wisselt als je net aan ze gewend bent – zowel de jongeren als de begeleiders. Hoe gaat Syl uit deze feestdagen komen? Ik wil er niet over nadenken, mijn buikpijn is nu al niet te harden.

‘Juna, het spijt ons zo.’

De zachte stem van Hanna brengt me terug in het vreemde hofje waar ik nu woon. Zonder Syl. Ik kijk op, in haar waterige ogen en o, wat haat ik haar en haar tranen!

‘Als het je zo spijt, waarom heb je hem dan weggestuurd?!’ schreeuw ik tegen Hanna.

Adam staat achter haar, op de drempel, en vanuit mijn ooghoeken zie ik Melody terugkomen van een wandeling met Ernie. De buurvrouw van het huis tegenover verschijnt nu ook in de deuropening en ik zie dat Hanna dat ook ziet. Het maakt me niets uit. Maakt iets nog uit als je alles wat je lief is toch al bent verloren?

‘Je broertje heeft meer zorg nodig dan wij kunnen bieden. Dat... Daarom twijfelden we vooraf en... We moeten ook aan de anderen denken... Wij hadden ook zo graag gewild dat het anders was, Juna. Echt waar.’

Ze klinken fijn, haar woorden, haar stem, terwijl er helemaal niets fijns aan is. Zij is degene die heeft gebeld om ervoor te zorgen dat Syl nu weg moet en terug in een groep wordt geplaatst, waar het de vorige keren alleen maar bergafwaarts met hem is gegaan. Dat wéét ze toch? Ze heeft onze dossiers toch doorgespit? Onze ouders bevraagd tot ze geen boe of ba meer konden zeggen? Beloofd dat ze hun uiterste best zouden doen zodat Syl niet voor de zoveelste keer zou moeten verhuizen?

‘Ja, tuurlijk!’ zeg ik spottend. ‘Zullen we wedden hoelang het duurt voordat ik ook word weggestuurd? Dat zou jij vast niet erg vinden!’ Dat laatste

spuug ik zo ongeveer in Lennons gezicht. Dat gezicht dat me furieus maakt, ik weet ook niet goed waarom.

‘Lennon heeft hier niets mee te maken, lieverd.’

‘Noem me geen lieverd! De enige die jullie een lieverd vinden is toch jullie échte zoon! En zeg jij verdomme ook eens wat!’ bijt ik Melody toe. ‘Je fucking papegaai praat nog meer dan jij!’

Inmiddels zijn ook de andere burens in het hofje naar buiten gekomen om mee te genieten. Ik ben niet anders gewend, zeker niet met de feestdagen, die ze sowieso beter ‘dramadagen’ kunnen noemen.

Net als de dwarrelende vlokjes voor mijn ogen me werkelijk beginnen te duizelen, stapt Adam naar voren en zonder iets te zeggen slaat hij zijn armen om me heen. Ik wil hem wegduwen. Want eigenlijk heb ik een beetje spijt van onze zoen, omdat hij me sindsdien veel te veel op mijn huid zit terwijl ik hem toch niet zo leuk vind en het enige wat hij lijkt te bezitten een tas vol leren broeken is. Maar ik laat mijn armen hangen. Op dit moment is hij wel het beste wat ik heb.

Een van de heftigste situaties was toen ik dertien jaar oud was. Het voelt soms nog als de dag van gisteren dat dit gebeurde. Mijn moeder en stiefvader waren zoals gewoonlijk druk met hun eigen dingen. Ik ging hangen met vrienden op straat en moest om acht uur 's avonds thuis zijn. Maar ja, ik was in die tijd niet echt van de regels. Het was al acht uur geweest en ik had een paar gemiste oproepen van mijn moeder. Rond negen uur vond mijn stiefvader mij en hij sleurde me mee de auto in. Razend was ik, want hoe durf je me voor schut te zetten bij mijn vrienden? De band tussen mijn stiefvader en mij liep vanaf dag één al stroef. Mijn respect voor hem was ver te zoeken en ik wilde hem niet accepteren als vaderfiguur. Mama kwam toch altijd aan met nieuwe vriendjes, dus wie zei me dat hij wel bleef?

Thuis aangekomen schreeuwde mijn moeder dat ik een maand huisarrest had en dat ze er alles aan zou doen dat ik mijn vrienden nooit meer zou zien. Twee minuten later was ze alweer te druk met mijn zus. Stiekem pakte ik een tas met spullen en mijn plan was om zo ver mogelijk weg te gaan. Zij konden met zijn drieën mooi huisje-boompje-beestje spelen, maar dat hoefde niet te betekenen dat ik daaraan mee moest doen.

Ik vertrok en toen ze doorhadden dat ik weg was, kwam mijn stiefvader met de auto achter mij aan. Wat een heen-en-weergerace werd over het spoor. De slagbomen sloten en ik wou nog één keer over het spoor heen, zodat ik snel weg kon rennen en hij dan aan de andere kant moest wachten tot de trein voorbij was. Jammer genoeg liep dit helemaal uit de klauwen. Naast het spoor zat een jongerencentrum en iedereen zag wat er gebeurde. Maanden later kreeg ik nog te horen dat mensen dachten dat ik voor de trein wilde springen door mijn woedeaanval.

Thuis zat de politie al samen met mijn moeder te wachten. Ik weet nog dat mama boven in gesprek ging met één politieagent en de andere agent met mij beneden. Ik weet ook nog heel goed dat het mij allemaal niet zoveel interesseerde. Waarom zou het ook? Jarenlang werd ik van hot naar her gesleurd. Ik woonde overal en nergens. Mama kwam altijd met nieuwe vriendjes aanzetten. Ik had allemaal complexe trauma's en emoties die ik niet wist te uiten, maar hé... ik was het lastige kind en er was iets mis met mij. Ik moest stevig aangepakt worden, want mijn moeder wist het niet meer. Als ik hieraan terugdenk dan moet ik een beetje lachen. Het was zó overduidelijk waar mijn heftige en rebelse gedrag vandaan kwam. Toch deed iedereen alsof ik niet-opvoedbaar was, alsof ik niet in orde was, ik was 'die puber', 'de rare' en 'de borderliner' (zo, hoe vaak ik die wel niet heb gehoord!).

Na de gesprekken werd ik meegenomen naar het politiebureau. Ik weet nog dat het hoogzomer was en ik een T-shirt en een korte broek aanhad. Mijn schoenen moesten ook uit. Ik heb in totaal viertot zes uur in de isoleercel gezeten. Het was er superkoud. Midden in de nacht (denk ik, of zo leek het) kwam er een ggz-medewerker om met mij te praten. Ze vroeg of ik naar huis wilde, waarop ik antwoordde: ja tuurlijk. Hierop gaf ze mij terug dat dat niet zou gebeuren. Nog steeds denk ik: mens, waarom vroeg je het dan?

Die nacht werd ik onder begeleiding van de politie naar de crisis-opvang in Zwolle gebracht. Mijn moeder stond daar met mijn stiefvader al te wachten. Ze had een tas voor mij ingepakt en het enige wat ik haar vroeg was of mijn Bambi-knuffel erin zat.

Syl

LESMATERIAAL BIJ ALLEEN THUIS VAN CARLIE VAN TONGEREN ”””

OPDRACHT 1 ⌚ 30 min. (incl. leestijd)

Lees het eerste fragment. Hierin lees je hoe Juna het vindt op haar nieuwe school en hoe het misgaat bij Lennon thuis.

- In dit fragment leer je Juna en Lennon allebei wat beter kennen en zie je dat ze beiden worstelen. Waarmee worstelt Juna vooral? En Lennon?
- In wie kun jij je het beste verplaatsen? Hoe komt dat?
- De situatie in het gezinshuis loopt flink uit de hand door het gedrag van Syl. Hoe kijk jij naar de uitbarsting van Syl?
 - Kun je Syls gedrag verklaren? Heeft hij hier zelf schuld aan of juist iemand anders? Waarom?
 - Had iemand de situatie kunnen oplossen, denk je? Zo ja, wie dan en hoe?
 - In hoeverre begrijp je de reacties van Juna en Lennon op deze heftige gebeurtenis?
- Bespreek je antwoorden op de vorige vraag met een klasgenoot. Welke overeenkomsten en verschillen zijn er?

OPDRACHT 2 ⌚ 20 min.

Juna schrikt van zichzelf als ze tegen Jessie zegt dat ze Lennon van thuis kent.

- Waarom schrikt ze daar zo van, denk je?
- Kun je je haar schrikreactie voorstellen? Leg je gedachte uit.
- Wat is voor jou thuis of ‘een thuis’?
- In hoeverre is het mogelijk om meerdere plekken je thuis te noemen?
- Er zijn veel gedichten en liedjes met de titel ‘Thuis’. Zoek enkele gedichten en/of liedjes met deze titel.
 - Kies er één die past bij Juna en haar leven.
 - Kies er ook één die past bij Lennon en zijn leven.
 - Schrijf bij elke keuze een uitleg: waarom past dit gedicht/lied over een thuis bij Juna of Lennon?
 - Tip: Presenteer je keuzes aan de klas.

OPDRACHT 3 ⌚ 15 min.

De laatste twee pagina's van het eerste fragment bevatten een tekst die is geschreven door Syl, Juna's broertje. De tekst heeft een andere typografie dan de normale tekst.

- Wat is er nog meer anders aan deze tekst?
- In hoeverre zie je de meerwaarde van zo'n tekst die het lopende verhaal onderbreekt?
- In het Dankwoord schrijft Carlie van Tongeren dit over deze teksten in *Alleen thuis*:

Wat geen fictie is, zijn de herinneringen die je tussen de hoofdstukken van Juna en Lennon las: dat zijn stuk voor stuk echte herinneringen, van jonge mensen in Nederland, dat prachtige land met oneindige mogelijkheden en voorzieningen, maar ook met dat (te) logge en wankelende jeugdzorgsysteem. Ik vroeg jonge mensen die zijn opgegroeid binnen dat systeem één positieve en/of één negatieve herinnering op te schrijven, zodat ik die voor de verdieping van een van de andere personages kon gebruiken. Ik beloofde zo min mogelijk te bewerken, gaf jullie de vrijheid zelf te kiezen welke herinneringen jullie wilden delen, en probeerde op mijn beurt de personages aan te passen aan jullie in plaats van andersom.

- Kijk je nu anders naar deze ingevoegde tekstdelen? Leg uit waarom wel of waarom niet.

LEESFRAGMENT 2

Alleen thuis van Carlie van Tongeren

EEN NORMALE VERJAARDAG

Juna

Boven me hangen slingers – van stof, want die zijn duurzamer, vindt Hanna.

Naast de ingelijste foto van ons allemaal in de Python in de Efteling hangen twee verjaardagskaarten: een die ik vanmorgen bij mijn ontbijt kreeg van Hanna en James en waar Lennon, Melody en Raymi ook iets opgeschreven hebben (misschien onder lichte dwang), en een die ik gisteren kreeg van Syl, met op de voorkant vissen met feesthoedjes en ‘birthday fishes’. Hij had ook een los lijntjespapiertje in de envelop gestopt, met een herinnering aan onze opa en oma. Ik ben zo blij dat hij eindelijk een veilige plek heeft bedacht om in zijn hoofd naartoe te gaan als de dingen moeilijk worden.

Op tafel staat van alles klaar voor de taart die er nog niet is: een bus slagroom, kaarsjes in de vorm van een 1 en een 6, een stapel bordjes alsof we een kamer vol visite verwachten.

Alleen mama is er niet. Samen met de pannenkoekentaart (mijn lievelings) die zij per se wilde maken.

Nog niet, zeg ik vlug tegen mezelf.

Mama zou er om twee uur zijn. Inmiddels is het drie kwartier later. Dat is voor haar doen nog best een redelijke marge, er is nog niks verloren, ze kan

nog komen – en nog meer van die onzin die ik in mezelf herhaal.

Gekmakend.

De energie om dat vol te houden ebt langzaam weg. Buikpijn, tintelende vingers, zweterige handpalmen, alsof mijn lijf allang weet wat er komen gaat maar mijn hoofd daar nog niet aan wil. Of beter gezegd: wat er niet komen gaat.

Een normale verjaardag.

Weet je, ik dacht echt dat het deze keer anders zou zijn.

Vanwege die fijne flow. Mama deed zelfs extra haar best toen ze ontdekte dat papa weer contact met me zoekt. En ook vanwege die baby waar iedereen maar niet over uitgepraat raakt. En misschien, maakte ik mezelf wijs, omdat mama nu eindelijk inzag dat ze het verkeerd had aangepakt met Syl.

Maar natuurlijk was het gewoon die vent die er even niet was.

Want er komt altijd weer een nieuwe en weer, opnieuw, weer en opnieuw.

‘Zullen we iets doen tijdens het wachten?’ vraagt Hanna vriendelijk. Ze gaat naast me op de bank zitten, op precies de goede afstand, niet te dichtbij, niet te ver weg. Zouden ze dat soort dingen ook leren op hun cursussen voor hulpverleners?

‘Nee,’ zeg ik zachtjes. Ik heb geen ruimte om ergens anders aan te denken. Ik kan alleen maar wachten, hoe vreselijk dat wachten ook is.

Was ik maar niet jarig. Dan zou dat wachten niet zo beladen zijn. Dan zou het gewoon weer mama zijn die nooit op tijd is en die daarna met zoveel bombarie binnenloopt dat je dat gelijk vergeten bent. Dan zouden teleurstellingen niet tien keer zo hard aankomen.

‘Ik zal haar nog even bellen,’ zegt Hanna en ze staat op om haar telefoon te pakken.

Hoef niet, wil ik zeggen, want ik heb haar al gebeld en geappt en weer gebeld en weer geappt. Maar ik zeg niks.

15:15

Nee.

15:22

Nee.

15:31

Melody komt uit school. Ze zegt niks, maar ze kijkt wel.

Medelijden.

Bah.

Ze maakt zich snel uit de voeten naar boven, naar haar papegaai zeker.

15:56

James komt thuis met Raymi, die de pleister op zijn bovenarm aan Hanna laat zien. Ze zijn na school ergens naartoe geweest om een vaccinatie voor Raymi te halen, die kinderen normaal gesproken krijgen als ze negen jaar zijn.

Raymi gaat naar boven, gamen natuurlijk.

James pakt zijn laptop uit de la naast me en eventjes kijkt hij me aan.

Nog meer medelijden.

16:24

Lennon loopt de woonkamer binnen in zijn sportkleren.

Hij kijkt naar de tafel waar zijn vader zit te werken tussen de slagroom en andere onaangeroerde verjaardagsellende.

Naar zijn moeder die in de keuken bezigheidstherapie voor zichzelf heeft bedacht.

En dan naar mij. Niet met medelijden, maar met iets anders.

En ineens moet ik wel huilen.

(G)EEN TAART LENNON

‘Wat is dit nou voor verjaardag?’ vraag ik.

‘Een kutverjaardag. Dat zie je toch?’ reageert Juna vanaf de bank. Ze veegt snel haar tranen weg, die ik heus allang heb gezien. Ze ziet er kwetsbaar uit onder onze onverwoestbare vaantjesslingers. Ernie ligt bij haar, met zijn snuit op haar bovenbeen. Haar hand aait voortdurend door zijn zachte vacht. Hij vindt het zo fijn dat hij niet eens opstaat om mij te begroeten, zoals hij anders altijd doet.

Ik vind daar op dit moment niet echt iets van. Ik ben te druk met andere dingen. Of eigenlijk met één ding: ‘Waar is de taart?’

‘Bij mijn moeder. Die er ook niet is.’ Juna staat op. Eén slinger laat los, want mijn ouders denken nog steeds dat plakband een goed idee is om een slinger mee op te hangen ondanks alle voorbije verjaardagen met vallende slingers. Hij valt op Juna’s schouder en ze schudt hem van zich af.

‘Lennon, rustig nou,’ sust mijn moeder. ‘We proberen haar nog...’

‘Nee. Bij verjaardag hoort taart. Waarom hebben we die sowieso niet gewoon zelf gehaald? Jullie hadden toch altijd een plan B?’

‘We hebben van die cakejes,’ zegt mijn moeder.

‘Het is nu ook een beetje laat voor taart,’ sputtert mijn vader.

We kijken allemaal naar de grote klok boven de gangdeur. Het is halfvijf geweest en dan mogen we in dit huis nooit meer iets eten behalve groente en fruit, omdat we anders ons avondeten niet opeten.

Die regel was er al vóór het gezinshuis.

‘Het is nooit te laat voor taart,’ zeg ik.

Juna kijkt me verbaasd aan. Dat ik zo vurig doe over taart verbaast mij ook. Zeker als ik daarna zeg: ‘Ik ga nu taart halen.’

VOOR DE BAKKER

LENNON

Fuck.

De bakker die het dichtst bij ons huis is, is net dicht.

Maar ik zie nog wel iemand lopen door de niet meer verlichte bakkerij.

Hm, ja, oké. Wat moet ik doen?

Of eigenlijk: wat durf ik te doen? Want ik weet wel wat ik moet doen. Een beetje zoals Juna toen ze via mijn raam ons huis binnenkwam: gewoon net zo lang tikken, takken, tokken, totdat je gehoord wordt.

Ik kijk naar het raam. Naar de mevrouw die druk bezig is met opruimen, met de kassa, met weet ik veel wat je allemaal moet doen in een bakkerij.

Toen ik wegging van huis, wist ik dit helemaal zeker. Zelfs mijn moeder wist het zeker, want zij drukte me gauw nog briefgeld in mijn handen voordat ik de deur uit vloog.

De mevrouw van de bakker kijkt nu mijn kant op. Dit is mijn kans!

Die ik voorbij laat gaan.

Pfff.

Waarom sta ik zoveel te denken?

Waarom dóé ik niet gewoon iets?

Wat is nu het ergste wat kan gebeuren? Dat alle taart op is? Dat die mevrouw boos een taart in mijn gezicht duwt? Er bestaat sowieso niets ergers dan jarig zijn en dat je bloedeigen moeder je laat zitten.

Het volgende moment sta ik op het raam te tikken. Dan harder (tak), nog

harder (tok). Volgens mij ziet de mevrouw me best, maar probeert ze me te negeren. Dan druk ik net als Juna mijn gezicht tegen de ruit, en ik roep 'Hallo!', zodat ze echt niet meer om me heen kan.

In schildpadtempo komt ze deze kant op. Met zeer duidelijke tegenzin drukt ze op een knopje om de schuifdeur te openen. Ze blokkeert onmiddellijk de ingang. 'Jongeman, we zijn gesloten.'

Dat wil ik natuurlijk niet horen. En 'jongeman' ook niet: we leven toch niet in de kasteeltijd?

'Ik heb echt heel dringend taart nodig,' zeg ik.

Meewarig neemt ze me in zich op. Haar wenkbrauwen, die toch al griezelig dun zijn, zijn nu halverwege haar voorhoofd waardoor ze er nog enger uitziet. 'Die zijn bijna allemaal op.'

'Ah, bijna!' reageer ik, onverwacht snel en scherp. 'Dus er is er nog een?'

'Er is er nog een, inderdaad.'

'Mag ik die kopen?'

Ik kijk wanhopig smekend, ik herken mezelf niet, maar het gaat helemaal vanzelf. Ik wil die taart en ik wil die taart nu. En ik wil die taart nog harder als die ouwe vrouw me blijft aankijken met zo'n zuinig mondje.

'Ik heb de kassa al afgesloten,' zegt het zuinige mondje nu.

'Alstublieft?' Ik pak het briefgeld en houd het haar voor. Alsof we personages in een film zijn en ik haar probeer om te kopen om iets heel erg vreselijks te doen in plaats van een TAART mee te krijgen die ze anders waarschijnlijk toch moet weggooien als ze morgen geen klanten met diarree in hun broek wil.

En dan de verlossing, zuinig, maar dat doet er nu niet toe: 'Vooruit dan maar. Als die taart zó belangrijk voor je is.'

Als ik buiten de grote doos onhandig een stukje opendoe op mijn roestige bagagedrager, zie ik dat de taart er ook wel heel erg vreselijk uitziet.

TWEEDE KEUS

Juna

‘Een róze taart?’

‘Wauw, wat een mooie,’ zegt Melody oprecht.

‘Het was de allerlaatste,’ verklaart Lennon zwetend, maar stralend.

Ik pijnig mijn ogen nog een keer door naar het geglazuurde geval te kijken: de bovenkant in een perzikroze tint, rondom paarsroze met witte strepen, bovenop gedecoreerd met fuchsiaroze koekjes, lichtroze chocoladebloemen en rozerode frambozen.

‘Mooi geregeld, Lennon,’ zegt James. ‘Kom, we snijden ’m aan.’

‘Zal ik Raymi ook roepen?’ vraagt Hanna me en ik knik zomaar.

Even later zitten we, dik na vijven, met z’n zessen aan tafel. Hanna steekt de 1 en de 6 aan en ze begint zachtjes te zingen: *‘Er is er één jarig, hoera hoera...’*

James zingt uit volle borst mee en de anderen zo’n beetje mompelend, of zelfs playbackend, want welke persoon van boven de twaalf gaat er wel vrijwillig meezingen? Het voelt zo ongemakkelijk en pijnlijk dat ik wil schreeuwen dat ze hun monden moeten houden of onder de tafel wil gaan zitten tot het over is. Tegelijkertijd wil ik, of iets in mij, dit ook dolgraag meemaken.

‘Blazen, Juna!’

Ik hang over de tafel heen om de kaarsjes uit te blazen. Dat doe ik met overgave en een beetje spuug, en ze zijn meteen alle twee uit.

‘En niet je wens hardop zeggen, hè.’

Ik schud nee. Hoewel dat ook niet nodig zou zijn.

Iedereen weet dat ik mijn verjaardag het liefst wilde vieren met mijn moeder en Syl. Of met mijn oma. Of anders met mijn vader, want hij is in ieder geval familie.

En toch zijn zij er nu. Met taart. Voor mij.

Ik spuit er een enorme dot slagroom op en prop net zoveel taart in mijn mond als erin past. Terwijl ik dat doe, kijk ik naar Lennon die recht tegenover me zit. Hoewel zijn mond schuilgaat achter een gordijn van slagroom en glazuur, kan ik aan zijn ogen zien dat hij lacht.

Ik moet iets tegen hem zeggen als ik deze hap heb doorgeslikt. Maar ik weet niet wat. Of misschien weet ik het wel, maar krijg ik het mijn strot niet uit. Dit is gewoon te lief. En dat snap ik niet.

‘Wat is dit?’

Hanna schuift een cadeau onder mijn neus. Het is nog groter dan de taartdoos. O nee, niet aan taart denken, alleen al het idee maakt me misselijk na drie punten.

‘Het cadeau van ons en je vader.’

‘Mijn vader? Heeft hij het gekocht?’

James schudt zijn hoofd. ‘Meebetaald.’

‘Echt meebetaald,’ benadrukt Hanna als ik ongelovig blijf kijken.

‘En als hij niet had betaald?’ Want we weten allemaal dat die optie bestaat.

‘We dachten dat je dan samen met Raymi iets op Marktplaats kon verkopen. Die skeelers bijvoorbeeld, die nooit verder rollen dan de gang.’

‘Ja? Mag dat? Fiftyfifty-opbrengst?’ vraagt Raymi meteen.

‘Oké,’ zeg ik, met een glimlach. Naast gamen is spullen voor een goede prijs verkopen op Marktplaats echt zijn ding. Hij is er zo goed in dat hij geen ‘echt’ bijbaantje nodig heeft. Eerst vroeg ik me af waar hij al die spullen vandaan haalde, maar toen begreep ik van Hanna en James dat ze samen met hem de uitpuilende schuur aan het opruimen zijn.

Mijn glimlach vervaagt en weer serieus vraag ik: 'En... waar is papa nu dan?'

'Thuis, zoals je hem hebt gevraagd.'

Ineens voelt het raar dat ik juist hem heb afgezegd voor mijn moeder. Maar... Ik wil niet meer nadenken en zo snel als mijn handen kunnen scheur ik het papier ervan af.

'Een airstyler!' zegt Melody voordat ik het zelf kan zeggen.

Precies wat ik wilde hebben, maar niet van Hanna en James kreeg omdat het boven het budget was.

'Hoe... dit is... wauw. Ik snap niet hoe jullie dit geregeld hebben.'

'Je vader en ik appen weleens.'

'Serieus?' Verbaasd kijk ik Hanna aan. 'Waarom appt hij mij niet?'

'Hij wil je de ruimte geven sinds jullie laatste gesprek.'

Ik knik. Oké, prima. Een airstyler én ruimte.

Ik pak mijn telefoon om hem een appje sturen. Wat zal ik zeggen: dat ik blij ben met het cadeau? Geen hé-hoi-hallo, kusjes of smileys, maar gewoon: bedankt?

Ik typ van alles, maar kom er niet uit en stuur uiteindelijk niks. Bovendien roept die airstyler erom om getest te worden. Met de doos onder mijn arm, loop ik naar de gang.

'Mag ik mee?' vraagt Melody.

'Oké,' zeg ik.

Alles uit de doos ligt nu op de vloer van Melody's kamer. Bij haar is daar tenminste ruimte voor, en Hanna vond het ook oké. Ik verbaas me erover hoe opgeruimd en gezellig het hier is. Terwijl Melody de tang uitprobeert op mijn haar, vliegt haar papegaai rondjes boven ons.

'Word je daar nooit zenuwachtig van?'

'Waarvan?'

'Dat geluid. Gepiep.'

‘Nee. Het maakt me juist rustig.’

‘Hoezo heb je eigenlijk een papegaai?’

‘Ik wilde een huisdier en mijn moeder had een hekel aan alle dieren met haar. Ook aan Pippi trouwens.’

‘Van Pippi Langkous?’

Melody knikt. ‘Toch wilde ze Pippi per se niet aan me geven toen ik voor de tweede keer uit huis moest.’

‘En toen?’

Melody vertelt dat ze samen met James naar het huis van haar moeder is gegaan en dat ze toen haar moeder boodschappen aan het doen was stiekem de vogel en nog wat andere spullen heeft gepakt, terwijl James op de uitkijk stond. Daarna scheurden ze de straat uit met haar spullen in de achterbak en de vogelkooi op haar schoot.

‘Wauw. Die James. Best... gek.’

‘Te gek,’ vindt Melody. ‘Laat gewoon gek maar aan mijn moeder over.’

‘Of aan die van mij,’ zeg ik.

We glimlachen allebei, maar dan wel van het verdrietige soort.

‘En je vader?’ vraag ik. ‘Heb je die?’

‘Ja. Hij heeft NAH. Niet-aangeboren hersenletsel,’ verklaart ze als ze mijn vragende blik opmerkt. ‘Soms duikt hij op, ook ongevraagd. Bij hem wonen ging niet goed, ik moest meer voor hem zorgen dan andersom. Maar ja, hij bedoelt het wel lief.’

Ongemerkt zit ik te knikken. ‘Dat is lastig, hè.’

‘Ja. Je hebt er niet veel aan, maar echt boos kun je ook niet zijn. Ik nodig hem meestal uit als ik me goed genoeg voel.’

Daarna is het stil, op het zachte geluid van de stijltang na, maar dat betekent niet dat Melody me niet aan het denken heeft gezet met die laatste zin.

Een halfuur later, als ik met nog warm gekruld haar beneden kom, vraag ik aan Hanna: 'Of zal ik mijn vader toch vragen om langs te komen voor dat laatste stuk taart?'

Niemand van ons gaat dat nog opeten. Het avondeten paste er ook niet meer bij. Aan Hanna lag het niet, want zij zette het tegen achten alsnog op tafel en daar staat het nu nog steeds. Ze is bezig de restanten in bewaarbakken te scheppen.

'Nee,' vul ik zelf al in, voordat iemand kan reageren. 'Ik heb zelf gekozen voor mama en niet voor hem. Beetje lullig om hem als tweede keus te laten opdraven. Laat maar.'

Hanna komt bij me staan. 'Prachtig zeg. Staat je heel goed. Mag ik even?' vraagt ze, gebarend naar mijn haar. Na mijn ja strijkt ze voorzichtig over de zorgvuldig gestylede krullen.

Ik schrik even van haar aanraking, en misschien ook van haar directe vraag: 'Ben jij bij hem weleens voor niks komen opdraven?'

Ik knik.

'Ben jij weleens tweede keus geweest?'

Ik knik weer.

'Als jij het wilt, kan hij best nog een halfuurtje komen. Taart eten, misschien Ernie uitlaten.'

Knikken doe ik niet meer, maar appen wel:

Wil jij het laatste stuk taart?
Je mag tot 21:00 komen.

OPDRACHT 4 ⌚ 30 min. (incl. leestijd)

Lees het tweede fragment. Hierin zet Lennon alles op alles om voor Juna een verjaardagstaart te regelen.

- Juna had zich haar verjaardag heel anders voorgesteld. Haar moeder is weer niet op komen dagen op een belangrijk moment. Wat doet dit met Juna? En met Hanna en James, haar pleegouders?
- Vind je dat Hanna en James iets anders hadden moeten/kunnen doen om deze situatie te voorkomen? Wat hadden ze kunnen doen, denk je?
- Denk je dat Juna's vader nog komt na die late uitnodiging? Waarop baseer je je antwoord?
- Kies een van deze opdrachten:
 - Je bent een goede vriend van Juna en je hebt gehoord van deze teleurstellende verjaardag. Je stuurt haar een kaartje om haar te steunen en misschien een beetje op te vrolijken. Schrijf de tekst die je op de kaart zou zetten (en maak eventueel de kaart zelf).
 - Je bent een goede vriend van Juna en je hebt gehoord van deze teleurstellende verjaardag. Schrijf een brief aan Juna's moeder. Daarin vertel je haar wat je van haar afwezigheid vindt en leg je uit wat Juna van haar nodig heeft.

OPDRACHT 5 ⌚ 10 min.

- In *Alleen thuis* lees je de gebeurtenissen steeds afwisselend vanuit de ogen van Juna en die van Lennon. Wat levert deze keuze van de schrijver jou als lezer op? Is het een meerwaarde?
- Schrijvers van jongerenboeken kiezen vaker voor zo'n wisselend perspectief. Waarom zouden ze daarvoor kiezen, denk je?
- Vind je het fijn om boeken met zo'n wisselend perspectief te lezen of juist helemaal niet? Leg je antwoord uit.
- In films en series wordt ook geregeld gebruikgemaakt van zo'n wisselend perspectief.
 - Welke films of series ken je met zo'n wisselend perspectief? Noem er twee.
 - Hoe is in die films of series het wisselende perspectief uitgewerkt?
 - Werkt een wisselend perspectief in een film of serie beter dan in een boek? Waarom?

JONGE JURY DOORLEESTIPS

Genoten van dit boek? Dan wil je deze niet missen:

De levens van Lanya - Mirjam Oldenhave (2023)

Brand - Anke Kranendonk (2024)

Gran Balconia - Derk Visser (2025)